

Относителният брой на притежанията до 50 декара, както и на притежанията отъ 500 декара нагоре, т. е. броятъ на дребнитъ и едритъ имения, е намалѣлъ презъ течение на единадесеттѣ години, що отдѣлятъ едната анкета отъ другата. Паралелно съ това, намалѣло е и тѣхното пространство. Напротивъ, срѣднитъ имения сж увеличени както по брой, тъй и по пространство. Изглежда, че най-добре сж се развивали притежанията отъ категорията 100 до 500 декара. Броятъ на най-дребнитъ притежания, по-малки отъ 20 декара, е абсолютно и относително увеличенъ значително. Тѣхното общо пространство — количеството на декаритъ — е сжщо увеличено.

Поземлената собственостъ въ България може да са характеризира така: дребнитъ имения запазватъ или слабо увеличаватъ своитъ размѣри, едритъ намаляватъ, а срѣднитъ се развиватъ, увеличавайки своя брой. Следнитъ данни потвърдяватъ и допълватъ казаното. Тѣ се отнасятъ до срѣдния размѣръ на притежанията отъ различнитъ категории презъ 1897 и 1908 год.

Категории притежания	Срѣденъ размѣръ на едно притежание	
	презъ 1897 г. (декари)	презъ 1908 г. (декари)
До 20 декара	8·2	8·3
Отъ 20 до 50 декара	34·3	34·3
" 50 " 100 "	71·2	71·6
" 100 " 500 "	165·3	163·4
" 500 " 1000 "	660·7	658·8
Повече отъ 1000 "	2,304·3	2,241·4
Изобщо	62·8	62·6

Следователно, у най-дребнитъ притежания, размѣритъ на които не надминаватъ 20 декара, се забелязва една слаба тенденция къмъ увеличение на площта имъ, дребнитъ запазватъ своитъ размѣри, а срѣднитъ и едритъ намаляватъ своята площъ, и то толкова почувствително, колкото притежанията сж по-крупни.

Тенденцията на земеделското развитие въ Добруджа е по-друга. Ето съответнитъ данни, които искаме да анализираме:

На 100 отъ всички мѣстни притежания въ Добруджа, пада се:

Категории притежания	Брой		Пространство	
	презъ 1897 год.	презъ 1908 год.	презъ 1897 год.	презъ 1908 год.
До 5 декара	11·0	12·0	0·2	0·3
Отъ 5 до 10 дек.	4·8	6·2	0·3	0·4
" 10 " 20 "	7·1	9·0	0·9	1·2
" 20 " 50 "	18·0	19·9	5·5	6·3
" 50 " 100 "	26·5	23·8	16·8	15·9
" 100 " 500 "	29·7	26·2	47·3	44·8
" 500 " 1000 "	1·9	1·9	11·2	11·6
" 1000 " 2000 "	0·8	0·7	9·2	8·8
" 2000 " 3000 "	0·2	0·3	6·4	6·8
Повече отъ 5000 "	0·0	0·0	2·2	3·9
Всичко	100·0	100·0	100·0	100·0

Дребнитъ и срѣднитъ притежания запазватъ и въ Добруджа сжщата тенденция на развитието, каквато се наблюдава общо въ Царството: броятъ на най-дребнитъ притежания се увеличава, увеличава се и относителната тѣхна цифра, съ слаба тенденция къмъ уголѣмяване размѣра на принадлежащата

имъ земя: срѣднитъ притежания намаляватъ и по отношение броя и по отношение количеството на припадащата имъ се земя. Обаче крупнитъ, въ противовесъ на общата тенденция въ Царството, тукъ не намаляватъ нито относителния си брой, нито пъкъ относителното си пространство. Нѣщо повече дори, най-крупнитъ притежания, едновременно съ увеличение абсолютната своя цифра, увеличаватъ и площта, която се пада срѣдно на притежание.

Относителният брой на най-крупнитъ притежания, които иматъ пространство отъ 1000 декара нагоре, въ Добруджа си запазватъ сжщия размѣръ, както презъ 1897 год. Обаче относителната цифра на пространството, на количеството на декаритъ, отъ които се състоятъ тия притежания, е значително увеличена. Земята, следователно, на тѣзи притежания е нараснала много повече, отколкото тѣхния брой. Едритъ стопанства, съ други думи, въ Добруджа иматъ тенденция да се увеличаватъ повече, когато пъкъ всички останали категории притежания или запазватъ своитъ размѣри, или ги намаляватъ.

Въ България само отстъпена Добруджа е съ едро землевладение. Притежанията, които иматъ отъ 1000 декара нагоре пространство общо въ България съставятъ 0·1%. Въ Добруджа тѣ сж 0·9% отъ всички притежания включително мѣстни и паракендетни. Никжде другаде у насъ нѣма тѣй групирани въ такъвъ % крупни имения. По отношение на всички имения въ отдѣлнитъ окръжи, процентътъ на крупнитъ имения е най-голѣмъ въ Варна — 0·8%, после иде Бургазъ — 0·2%, Видинъ, Плъвенъ и Пловдивъ — по 0·1%, а въ всички останали окръжи тѣ сж по-малко дори и отъ 0·05%.

Общо въ Царството най-крупнитъ притежания съставятъ 0·1% отъ всички притежания. Явно е, какво положение заема окръгъ Варна (въ старитѣ си граници) въ това отношение. Тука сж групирани най-крупнитъ притежания. Околицитъ, обаче, въ които се намиратъ тия притежания, сж откъснати отъ България и дадени на Ромъния, по мирния договоръ.

Откъснатата отъ България Добруджа е преимуществено съ едро землевладение. Противно на тенденцията къмъ намаляние на едритъ стопанства общо въ България, въ Добруджа се забелязва тенденция къмъ увеличение на сжщитъ стопанства, както въ количествено така и въ пространствено отношение. Долнитъ данни за срѣдния размѣръ на притежанията отъ различнитъ категории презъ 1897 и 1908 год. въ отстъпената отъ България Добруджа потвърдяватъ казаното:

Категории притежания	Срѣденъ размѣръ на притежание:	
	презъ 1897 год.	презъ 1908 год.
До 20 декара	7·5 дек.	7·6 дек.
Отъ 20— 50 дек.	35·0 "	34·0 "
" 50— 100 "	73·5 "	73·0 "
" 100— 500 "	185·0 "	187·3 "
" 500— 1000 "	680·0 "	678·4 "
Повече отъ 1000 "	1,902·5 "	2,085·8 "
Изобщо	115·9	109·3